

THE LIMITS OF ACCEPTABLE CRITICISM OF JUDGES AND PROSECUTORS ACCORDING TO ART. 10 OF THE EUROPEAN CONVENTION ON HUMAN RIGHTS

Stela Stoicescu

PhD Student, University of Bucharest

Abstract: This paper aims to describe the guidelines in respect of establishing the limits of acceptable criticism of judges and prosecutors, with a view to freedom of expression and the right to reputation, as enshrined in Art. 10 and Art. 8 of the European Convention on Human Rights. The introductory part focuses on defining the terms of <freedom of expression> and <right to reputation>, according to the Romanian Constitution and the European Convention on Human Rights. The second part of the paper sets, with the help of jurisprudential examples, the Conventional standard in respect of legitimate criticism of magistrates. To this aim, the study focuses on the perspective of lawyers and journalists, as authors of the alleged defamatory comments.

KEYWORDS: freedom of expression, right to reputation, magistrates, value judgements, facts

1. INTRODUCERE

Cu titlu preliminar, trebuie amintit că **libertatea de exprimare** își găsește reglementarea expresă la nivel constituțional, aceasta înscriindu-se în categoria drepturilor și libertăților fundamentale – art. 30, Titlul II, Capitolul II din Constituție. Tradiția acestui text și importanța pe care i-a acordat-o legiuitorul constituent sunt lesne de înțeles, din perspectivă istorică post-decembristă : mai mult decât o libertate fundamentală, pentru poporul roman ea a reprezentat declararea unui principiu, o condiție *sine qua non* a democrației și a statului de drept, o garanție formală că perioada istorică traversată nu s-ar putea reinstala decât prin modificarea Constituției.

Terminologia utilizată – „libertate de exprimare”, iar nu „dreptul la liberă exprimare”, nu poate duce nicidecum la concluzia conform căreia cele două concepte nu ar fi similare. Astfel cum s-a arătat în literatura de specialitate¹, **orice libertate reprezintă un veritabil drept**. Pe de altă parte, Curtea Constituțională a definit libertatea de exprimare, în Decizia nr. 756 din 1 iunie 2010 ca fiind „*posibilitatea omului de a-și manifesta prin viu grai, prin scris, prin imagini, prin sunete*

¹ I. Muraru, E.S. Tănăsescu: *Drept constituțional și instituții politice*, vol. I, ed. a XI-a, Ed. All Beck, București, 2003, p. 14;

sau prin alte mijloace de comunicare în public, gândurile, opiniile, credințele religioase și creațiile de orice fel”, statuând că „libertatea de exprimare are un conținut complex, cuprinzând libertatea cuvântului sau libertatea presei”.

Trebuie remarcat, însă, că inclusiv în acea perioadă de tranzit, încărcată de incertitudine, legiuitorul constituant a manifestat preocuparea de a trasa limitele libertății de exprimare, conștient fiind că lipsa limitelor pentru exercițiul unui drept conduce la o veritabilă anihilare a acestuia. Astfel cum afirma filosoful Robespierre, „*Legea tuturor e libertatea, care se sfârșește acolo unde începe libertatea altuia*”. Cu alte cuvinte, statul de drept nu poate tolera o libertate de exprimare absolută, fără restricții; exercitarea unui drept trebuie să fie făcută cu responsabilitate, pentru a asigura respectarea altor drepturi aflate în strânsă legătură cu cel dintâi, fapt statuat expres de Curtea Constituțională în Decizia nr. 139 din 10 martie 2005. Astfel cum s-a arătat², în acest sens, Art. 10 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului (în continuare, CoEDO) apără dreptul de a primi informații de orice natură, precum și de a exprima orice idee, fără ca aceasta să capete o anumită stare de convingere, chiar și pe cele care șochează, cu excepția acelor care nu sunt compatibile cu valorile unei societăți democratice.

Din acest punct de vedere, se impune precizarea că, cel mai adesea, libertatea de exprimare intră în conflict cu un alt drept fundamental, **dreptul la reputație**, care nu are o reglementare constituțională expresă. Totuși, consacrară sa implicită rezultă din art. 30 alin. 6 din legea fundamentală, căci onoarea și dreptul la imagine al persoanei sunt limite ale libertății de exprimare. Totodată, jurisprudența Curții Constituționale³ subliniază în mod constant faptul că demnitatea umană reprezintă o valoare supremă, protejată de statul român, consacrată de art. 1 pct. 3 din Constituție, Titlul I – “Principii generale”. De asemenea, în jurisprudența sa, Curtea Europeană a Drepturilor Omului (în continuare, CEDO sau Curtea) a stabilit că **dreptul la reputație este o componentă a „identității personale și a integrității psihologice și face, deci, parte din viața privată”⁴**, beneficiind de protecție pe terenul Art. 8 CoEDO.

În acest sens, onoarea este o noțiune meta-juridică, cu o accepțiune variabilă în funcție de timp, spațiu, context social și cultural. Există o concepție obiectivă asupra onoarei, potrivit căreia aceasta se identifică cu o bună reputație, și o concepție subiectivă, conform căreia reprezintă o

² Corneliu Bîrsan : *Convenția europeană a drepturilor omului. Comentariu pe articole*, Ediția 2, Ed. C.H. Beck, București, 2010, p.768;

³ Decizia Curții Constituționale nr. 62 din 18 ianuarie 2007, disponibilă pe site-ul www.ccr.ro (consultat la 20.06.15);

⁴ A se vedea, sub acest aspect, cauzele *Petrina c. României*, nr. 78060/01, 14 octombrie 2008, și *Karako c. Ungariei*, nr. 39311/05, 28 aprilie 2009;

aspirație individuală la stimă de sine.⁵ De aceea, după cum s-a statuat în literatura de specialitate, **granița dintre onoare și reputație este destul de greu de stabilit**, ele putând fi considerate două fațete ale dreptului la demnitate, decât două elemente distincte care compun acest drept. Potrivit unor opinii, onoarea este un sentiment complex, determinat de percepția pe care fiecare persoană o are despre demnitatea sa, în timp ce reputația înseamnă felul în care o persoană este considerată în societate. De asemenea, reputația poate să varieze de la o persoană la alta. Reputația nu este înnăscută, ci este, de cele mai multe ori, dobândită, prin modul exemplar în care persoana se comportă în viața privată sau în cea socială.

2. STANDARD CONVENTIONAL

Ca regulă generală, dintre toate autoritățile statului, **judcătorii și procurorii se bucură de cea mai mare protecție a autorității lor**⁶, având în vedere necesitatea de a menține încrederea publică în poziția și rolul acestora în societate. Protecția care se acordă acestora este mai mare decât cea acordată politicianilor sau altor funcționari ai statului, mai ales datorită obligației de rezervă pe care o au și care, după cum s-a apreciat, îi poate supune unei tăceri veșnice și, ca atare, imposibilității de a se apăra în fața unui atac la reputația acestora⁷. Totuși, Curtea are în vedere, ca regulă generală, faptul că **limitele criticii adresate judecătorilor și procurorilor sunt mai largi decât limitele criticii adresate cetățenilor de rând**, prin raportare la calitatea acestora de reprezentanți ai unor instituții fundamentale ale statului de drept⁸, **strict în ceea ce privește criticile ce le revin în această calitate.**

De asemenea, dacă se invocă chestiuni de interes public și de o anumită gravitate, Curtea va avea în vedere miza dezbaterii pentru societate. Ceea ce rămâne esențial este, însă, ca dezbaterile să vizeze un **interes public**. Totodată, dacă un judecător lansează el însuși afirmații provocatoare, atunci trebuie să suporte și o doză mai mare de critică.⁹

Trebuie spus, într-o notă de amuzament, ca nici judecătorii instanței de la Strasbourg nu au fost „iertăți” de critici – „*The vitriolic – and I am afraid to say - xenophobic – fury directed against the judges of my Court is unprecedented in my experience, as someone who*

⁵ Alexandre H. Català I. Bas: *Libertad de expresión e información. La jurisprudencia del TEDH y su recepción por el Tribunal Constitucional. Hacia un derecho europeo de los derechos humanos*, Guada Impresores S.L., Valencia, 2001, p. 378;

⁶ Arai Yutaka în D.J.Harris, M.O.'Boyle, E.P. Bates, C.M. Buckley & C. Warbrick : *Law of the European Convention on Human Rights*, ediția 2, Oxford University Press, New York, 2009, p.488 ;

⁷ R. Ergec : *La liberté d'expression et l'autorité et l'impartialité du pouvoir judiciaire*, Revue Trimestrielle des Droits de l'Homme , 1993, p. 177;

⁸ Morice c. Franței [GC], nr. 29369/10, § 168, 23 aprilie 2015;

⁹ Arbeiter c. Austriei, nr. 3138/04, § 25, nepublicată;

has been involved with the Convention system for over 40 years”.¹⁰ De asemenea, Curtea a fost numită „*Europe’s court jester*” într-un articol publicat de prestigioasa revistă The Times, datorită întârzierii sale în soluționarea cauzei Othman Abu Qatada c. UK¹¹, care a condus la scăderea credibilității Curții în Marea Britanie¹².

Din punct de vedere al standardului convențional, după cum s-a afirmat¹³, Curtea acordă protecție criticilor la adresa judecătorilor atunci când autorii afirmațiilor pot identifica o bază factuală pentru afirmațiile lor. **Cu cât e mai virulentă critica, cu atât este mai mare nevoia de a identifica o baza factuală**, pentru a nu se expune sistemul judiciar în sine riscului decredibilizării. Criticile generale la adresa sistemului de justiție, a unor hotărâri judecătorești, iar nu împotriva unor judecători în concret, sunt mai ușor de justificat în fața Curții, având în vedere interesul public pronunțat al discursului. De asemenea, întocmai ca în cazul funcționarilor publici, Curtea face o **distincție importantă între critică și insultă : dacă scopul unic este de a insulta magistrații, atunci sancțiunea aplicată devine compatibilă cu Art. 10CoEDO**¹⁴.

Totuși, **dacă un judecător este și un om politic, limitele criticii la adresa sa sunt mai mari** : de pildă, în cauza Hrico c. Slovaciei¹⁵, Curtea a reținut că afirmația conform căreia <*legăturile politice ale judecătorului i-au influențat decizia*> nu poate fi sancționată prin daune morale. De asemenea, dacă un judecător este activ militant politic, acesta se expune în mod voluntar unei critici mai pronunțate, pe care trebuie să și-o asume – a sancționa presa în acest caz ar scădea încrederea cetățenilor în judecători, nu ar crește-o. În acest sens, se are în vedere că însăși activismul judecătorului a scăzut încrederea și reprezintă o preocupare generală de interes major¹⁶. Totodată, în cazul unui judecător care a susținut încălcarea Art. 10 de către o publicație care dezvăluia apartenența sa la francmasonerie, Curtea a reținut că nu s-a dovedit niciun minim

¹⁰ Sir Nicholas Bratza : *The relationship between the UK Courts and Strasbourg*, [2001] E.H.R.L.R., p. 505-506; (engl, trad: “Furia vitrolică – și, îndrăznesc să afirm – xenofobă la adresa judecătorilor Curții “mele” este fără precedent în toată experiența mea, ca persoană care a fost implicată în acest sistem convențional de mai mult de 40 de ani”).

¹¹ Othman (Abu Qatada) c. UK, nr. 8139/09, 17 ianuarie 2012;

¹² După publicarea articolului cu pricina, trei judecători de la CJUE au reacționat prompt și au transmis o scrisoare către CEDO, în care își exprimau îngrijorarea față de modul de formulare al articolului și trivialitatea sa; au realizat împreună cu judecătorii instanței de la Strasbourg un drept la replică, iar acesta a fost apoi publicat trunchiat în The Times, revista eliminând partea ce viza acuzațiile de trivialitate la adresa ziarului. Judecătorul CEDO Egbert Myjer, autor al articolului „*About court jesters: Freedom of expression and duties and responsibilities of journalists*” (in *Essays in honour of Nicholas Bratza*, Wolf Legal Publishers, Oisterwijk, 2012) - se întrebă retoric, în articolul cu pricina, ce s-ar fi întâmplat dacă CEDO acționa The Times în fața instanțelor din U.K., dacă instanțele ar fi admis cererea, iar ulterior The Times introducea acțiune pe rolul Curții, invocând violarea Art. 10. Apreciază că problema ar fi una majoră, sugerându-se că soluția abținerii în bloc ar fi necesară, pentru a se asigura imparțialitatea, potrivit jurisprudenței Curții.

¹³ Alastair Mowbray : *Cases and materials on the ECHR*, Oxford University Press, 2007, New York, p. 715;

¹⁴ Skalka c. Poloniei, nr. 43425/98, § 34, nepublicată;

¹⁵ Hrico c. Slovaciei, nr. 49418/99, §§ 41-50, nepublicată;

¹⁶ Perna c. Italiei, nr. 48898/99, § 41, Reports of Judgments and Decisions 2003-V;

prejudiciu prin divulgarea informației presei, cu atât mai mult cu cât baza de date cu membri ai organizației putea fi consultată online anterior acelei publicații¹⁷.

Cât privește **afirmațiile defăimătoare la adresa unui magistrat adresate într-un mediu privat**, se are în vedere, ca regulă, faptul că **încrederea publică nu este afectată în asemenea cazuri**. Totuși, într-o cauză controversată¹⁸, Curtea a reținut că, deși s-au adus acuzații unui procuror doar în corespondența privată desfășurată între părți, soluția de condamnare a persoanei nu a fost disproporționată. Într-o opinie dizidentă, judecătorii Bratza și Maruste au subliniat, însă, că s-a neglijat contextul privat în care au fost făcute acuzațiile, precum și faptul că societatea democratică presupune ca principiu fundamental participarea activă a cetățenilor prin exprimarea plângerilor la adresa instituțiilor statului. De asemenea, opinia dizidentă a reiterat faptul că se ridică o problemă de încredere publică și credibilitate a corpului magistraților, de vreme ce acuzațiile lansate nu au fost făcute publice.

2.1. LIMITELE CRITICII ADRESATE MAGISTRAȚILOR DE CĂTRE AVOCAȚI

În ceea ce privește **critica ce poate fi lansată de avocați la adresa judecătorilor sau procurorilor**, Curtea pornește de la principiul de bază, conform căruia, **în relația cu magistrații, avocatul are un statut special – respectiv de intermediar între aceștia și justițiabili**. Astfel, în îndeplinirea acestui rol, avocații au îndatorirea de a contribui la buna administrare a justiției și de a se asigura că magistrații se bucură de încrederea publică¹⁹. Ca regulă, Curtea subliniază că libertatea de exprimare este aplicabilă avocaților, care pot lansa critici la adresa sistemului de justiție, dar cu respectarea anumitor limite, aceștia trebuind să afișeze un comportament demn și să respecte rigorile de etică ale profesiei.

În consecință, exprimarea unor critici foarte agresive poate rezulta în depășirea cadrului permis în temeiul Art. 10 CoEDO. De asemenea, se reține că sistemul judiciar se impune a fi protejat de atacuri gratuite și nefondate din partea avocaților, care poate avea la bază chiar o anumită strategie procesuală prin expunerea mediatică. Totodată, însă, Curtea are în vedere faptul că libertatea de exprimare este un apanaj al independenței profesiei de avocat, iar sancțiunile aplicate în cazul exercițiului libertății de exprimare de către avocați trebuie să aibă un caracter excepțional²⁰.

Din acest punct de vedere, Curtea analizează elemente precum *natura* termenilor utilizați de avocat, precum și *contextul* în care a avut loc exprimarea – mai precis, dacă mesajul

¹⁷N.F. c. Italiei, nr. 37119/97, § 39, Reports of Judgments and Decisions 2001-IX;

¹⁸Lesnik c. Slovaciei, nr. 35640/97, §§ 54-65, Reports of Judgments and Decisions 2003-IV;

¹⁹Morice c. Franței [GC], cit. ant., § 132;

²⁰idem, § 135;

este exprimat în cursul procedurilor judiciare sau în diferite mijloace media. În acest sens, Curtea trasează o **distincție clară între critica adusă sistemului judiciar de către avocați în timpul procedurilor judiciar, în sala de judecată, sau în afara acesteia.**

i) Cât privește **protecția acordată discursului avocaților în cadrul pledoariilor acestora**, în cauza Nikula c. Finlandei²¹, Curtea a subliniat că aplicarea unei sancțiuni avocatului pentru depășirea limitelor libertății de exprimare în cursul unui proces poate ridica anumite probleme inclusiv din perspectiva Art. 6 CoEDO, cât privește dreptul la apărare al clientului său, deoarece atitudinea judecătorilor față de avocați se poate dovedi iremediabil afectată. Ca regulă generală, Curtea a stabilit că nu poate fi considerată proporțională soluția de condamnare a unui avocat pentru conținutul pledoariei sale decât în cazuri absolut excepționale. Aceasta deoarece avocatul are îndatorirea de a-și apăra clientul chiar și *în mod zelos*²², schimbul de replici din sala de judecată putând fi adesea tăios, avocații fiind nevoiți, prin prisma profesiei lor, să ridice de multe ori obiecțiuni cu privire la măsurile dispuse de instanță.

Prin urmare, în ceea ce privește **exprimarea avocaților în sala de judecată, câtă vreme aceasta nu reprezintă un atac gratuit la adresa magistraților și nu depășește anumite limite ce țin de demnitatea și deontologia profesiei, se reține că gradul de toleranță este mai ridicat.**

ii) De asemenea, este foarte important a se verifica și dacă avocatul a continuat sau a reiterat jignirile la adresa instanței, **în afara sălii de judecată**. Dacă aceasta e situația, răspunderea sa va fi analizată mult mai critic. În special în ceea ce privește **procurorii**, Curtea subliniază că aceștia trebuie să arate o **toleranță mai ridicată față de exprimarea avocaților din sala de judecată**, sub condiția ca aceasta din urmă să **nu se constituie în atacuri gratuite pe plan profesional sau personal**²³.

Astfel, în cauzele Kyprianou c. Cipru, cât și Casado Coca c. Spaniei²⁴, s-a reținut că soluția de condamnare a avocatului pentru ultraj judiciar prin prisma unor afirmații realizate în sala de judecată este excesivă din perspectiva Art. 10. Totodată, în cauza Mor c. Franței²⁵, CEDO a stabilit încălcarea Art. 10 ca urmare a condamnării unui avocat pentru violarea secretului profesional pentru devoalarea unor date dintr-o expertiză, cu motivarea că expertiza deja se afla în posesia presei. În acest caz, a prezentat o mare importanță faptul că acele date nu

²¹Nikula c. Finlandei, nr. 31611/96, §§ 47-56, Reports of Judgments and Decisions 2002-II;

²² idem, § 54;

²³Fogliá c. Elveției, nr. 35865/04, § 95, nepublicată; Roland Dumas c. Franței, nr. 34805/07, § 48, 15 iulie 2010;

²⁴Kyprianou c. Cipru [GC], nr. 73797/01, §§ 176-183, Reports of Judgments and Decisions 2005-XIII; Casado Coca c. Spaniei, nr. 15450/89, §§ 47-57, ECHR A 285-A;

²⁵Mor c. Franței, n. 28198/09, §§ 51-53, 60-64, 15 decembrie 2011;

mai aveau un caracter confidențial oricum, fiind devoalate publicității anterior. De asemenea, în cauza Schmidt c. Austriei²⁶ – în care un avocat a afirmat în cursul procesului că expertul „încearcă să îl înșele pe clientul său”, Curtea a constatat că scopul exclusiv al afirmației nu a fost de a insulta, dar afirmația era o acuzație factuală, fără nicio probă adusă în susținerea sa, concluzionând, astfel, că sancțiunea muștrării scrise, de natură disciplinară, aplicată avocatului, a fost proporțională în sensul Art. 10 CoEDO.

Trebuie, totodată, menționat că **inclusiv sancțiunile civile aplicate avocaților pentru critica la adresa instanțelor efectuată în afara sălii de judecată propriu-zise se pot dovedi disproportionate**. Astfel, Curtea are în vedere și faptul că apărarea unui client se poate realiza de către avocat în afara sălii de judecată, prin participarea la diverse emisiuni sau acordarea de interviuri mass-mediei, fapte care au aptitudinea de a influența desfășurarea procesului. Curtea subliniază, ca regulă generală, că avocaților nu le pot fi interzise aceste manifestări, dar că aceștia sunt ținuti în continuare de obligațiile profesionale, inclusiv de confidențialitatea urmării penale. Totuși, se reține că avocații nu pot fi trași la răspundere pentru acțiunile presei – cum ar fi, de pildă, prezentarea trunchiată a unor comentarii²⁷.

În acest sens, în cauza *Alfantakis c. Greciei*²⁸, Curtea a reținut că aplicarea unei sancțiuni avocatului constând în plata sumei de 11 700 euro, cu titlu de daune morale, pentru depășirea limitelor libertății de exprimare în cadrul unui proces în curs, când s-a prezentat la o emisiune și a criticat măsurile dispuse, a fost excesivă. În egală măsură, utilizarea de către un avocat a unui ton sarcastic, caustic, în realizarea unor afirmații la adresa unor judecători a fost considerată compatibilă cu Art. 10 CoEDO²⁹. De asemenea, s-a stabilit că afirmațiile unui avocat, realizate în cadrul unei scrisori trimise Ministrului Justiției, în care se susținea existența unei conivențe frauduloase între un judecător și procuror în realizarea unei anchete, și făcute publice în mass-media, nu pot fi de natură să atragă sancțiuni penale împotriva avocatului, cât timp s-a dovedit o bază factuală pentru afirmațiile cu pricina³⁰. S-a apreciat, totodată, în aceeași cauză, că nu poate fi utilizat argumentul profesiei avocatului tocmai pentru a i se agrava sancțiunea³¹.

Totuși, în măsura în care afirmațiile realizate de avocați se transformă într-un **atac personal** la adresa judecătorului de caz sau a procurorului, **avocatul este pasibil de sancțiuni**, cu

²⁶ Schmidt c. Austriei, nr. 513/05, § 43, 17 iulie 2008;

²⁷ Morice c. Franței, cit. ant., § 138;

²⁸ Alfantakis c. Greciei, nr. 49333/07, §§ 29-34, 11 februarie 2010;

²⁹ Gouveia Gomes Fernandes and Freitas e Costa c. Portugaliei, nr. 11868/07, § 48, 1 martie 2011;

³⁰ Morice c. Franței [GC], cit. ant., §§ 175-176;

³¹ idem, §176;

respectarea, bineînțeles, a cerinței proporționalității. Astfel, în cauza Coutant c. Franței³², în care avocatul emisese un comunicat de presa în numele clientului său, în care lansa acuzații generale la adresa justiției („practicarea unor metode demne de Gestapo și de miliție”), Curtea a respins ca inadmisibilă cererea sa de a se constata încălcarea Art. 10 de către instanțele naționale, apreciind că motivele furnizate de instanțe au fost pertinente și suficiente.

Similar a procedat Curtea și în cauza Wingerter c. Germaniei³³, pronunțând o decizie de inadmisibilitate : în speța cu pricina, un avocat a afirmat în redactarea unui apel că toți avocații, judecătorii și procurorii din Mannheim sunt incompetenți, la modul general. Critica a fost considerată excesivă de către Curte, iar sancționarea avocatului a fost apreciată ca proporțională.

În același mod a procedat Curtea și în deciziile Meister c. Germaniei³⁴ (cauză care viza afirmații jignitoare realizate la adresa unui judecător de către un avocat), W.R. c. Austriei³⁵ (în care un avocat a descris opinia unui judecător ca fiind “ridicolă”), Mahler c. Germaniei³⁶ (în care un avocat a afirmat ca procurorul l-a trimis în judecată pe inculpat “într-o stare de intoxicare totală”). Nu în ultimul rând, în cauza Schöpfer c. Elveției³⁷, reietrând principiile enunțate, Curtea a statuat că aplicarea unei sancțiuni disciplinare avocatului pe motiv că a criticat instanța de fond în mod public, înainte de a formula apel în cauză a fost proporțională, respectând exigențele Art. 10 CoEDO.

2.2. LIMITELE CRITICII ADRESATE MAGISTRAȚILOR DE CĂTRE JURNALIȘTI

În privința **criticilor virulente adresate magistraților de către jurnaliști**, jurisprudența Curții a fost considerată ca lipsită de coerență și rigoare³⁸. În cauzele Barfod c. Danemarcei³⁹, Prager and Oberschlick c. Austriei⁴⁰, de pildă, abordarea a fost considerată prea laxă în favoarea jurnaliștilor. Actualmente, însă, abordarea s-a schimbat, punându-se mai mult accent pe circumstanțele factuale concrete și impresia generală pe care o creează declarațiile pretins defăimătoare.

Spre exemplu, în cauza De Haes and Gijssels c. Belgiei⁴¹, Curtea a reținut că, în afara unei afirmații legate de membrii familiei judecătorului (respectiv, aceea că tatăl lui a fost colaborator

³² Coutant c. Franței (dec.), n. 17155/03, 24 ianuarie 2008;

³³ Wingerter c. Germaniei (dec.), nr. 43718/98, nepublicată;

³⁴ Meister c. Germaniei (dec.), nr. 25157/94, 30549/96, nepublicate;

³⁵ W.R. c. Austriei (dec.), nr. 26602/95, nepublicată;

³⁶ Mahler c. Germaniei (dec.), nr. 29045/95, nepublicată;

³⁷ Schöpfer c. Elveției, nr. 25405/94, §§ 28-34, ECHR 1998-III;

³⁸ Arai Yutaka în D.J.Harris, M.O. Boyle, E.P. Bates, C.M. Buckley & C. Warbrick : *op.cit.*, p.488 ;

³⁹ Barfod c. Danemarcei, nr. 11508/85, ECHR A 149;

⁴⁰ Prager and Oberschlick c. Austriei, nr. 15974/90, ECHR A 313;

⁴¹ De Haes and Gijssels c. Belgiei, nr. 19983/92, § 45, ECHR 1997-I;

al securității - *"It is unacceptable that someone should be exposed to opprobrium because of matters concerning a member of his family"*), care era aptă să atragă sancționarea, acordarea de daune morale pentru restul criticii s-a dovedit disproporționată. Totodată, în cauza Perna c. Italiei⁴², Curtea a stabilit că acuzațiile de corupție aduse unui procuror sunt fapte, iar nu judecăți de valoare, fiind, așadar, susceptibile de probă.

De asemenea, în cauza Hrico c. Slovaciei⁴³, Curtea a reținut că nu reprezintă o încălcare a Art. 8 CoEDO calificarea prestației unui judecător ca fiind „o farsă legală”, apreciind că aceasta este o judecată de valoare care se circumscrie dreptului presei de a exagera. Totodată, interzicerea exercitării profesiei unui jurnalist pentru acuzații de fapt nedovedite la adresa unui judecător a fost considerată excesivă de către Curte⁴⁴. De asemenea, în Kobenter și Standard Verlagsgesellschaft G.m.b.H. c. Austriei⁴⁵, afirmația că o anumită hotărâre a unui judecător „nu diferă prea mult de tradițiile proceselor vrăjitoarelor din epoca medievală” și că judecătorul a dat un sprijin enorm „unei campanii veninoase de ură cu exemple strigătoare la cer din regatul animalelor” (după ce judecătorul a dispus achitarea unui inițiator al protestului anti-gay pentru niște injurii și a reținut în hotărâre că “într-adevăr, homosexualitatea include lesbianismul și lumea animalelor”, descriind practici sexuale specifice animalelor) au fost considerate judecăți de valoare, ce se întemeiau în mod rezonabil pe o bază factuală – însăși hotărârea judecătorului, precum și faptul că judecătorul a decis ulterior să elimine singur acel pasaj din hotărâre și a fost cercetat disciplinar.

3. CONCLUZII

Din motivele arătate, un algoritm universal valabil pentru stabilirea granițelor libertății de exprimare în cazul criticii adresate magistraților nu există, abordarea Curții fiind mai degrabă contextuală, cu reținerea, însă, a unor principii fundamentale, astfel cum au fost expuse mai sus. Este important, însă, ca instanțele naționale să cunoască aceste principii și să le aplice atunci când sunt investite cu soluționarea unei cauze ce vizează anternarea răspunderii civile delictuale a unei persoane pentru critici aduse unui magistrat, mai ales că spețele de acest tip devin din ce în ce mai numeroase în jurisprudența internă. Bineînțeles, calificarea instanței naționale rămâne supusă întotdeauna riscului de reevaluare din partea Curții, dar, cu cât judecătorul național cunoaște mai bine principiile din jurisprudența Curții, cu atât riscul unei reevaluări cu un rezultat diferit se micșorează.

⁴²Perna c. Italiei, cit. ant., § 46;

⁴³Hrico c. Slovaciei, cit. ant., § 46;

⁴⁴Cumpănă și Mazăre c. României [GC], §§ 111-119, Reports of Judgments and Decisions 2004-XI;

⁴⁵Kobenter și Standard Verlagsgesellschaft G.m.b.H. c. Austriei, n. 60899/00, § 30, nepublicată;

BIBLIOGRAFIE

- Corneliu Bîrsan : Convenția europeană a drepturilor omului. Comentariu pe articole, Ediția 2, Ed. C.H. Beck, București, 2010;
- Sir Nicholas Bratza : *The relationship between the UK Courts and Strasbourg*, [2001] E.H.R.L.R.;
- Alexandre H. Català I. Bas: *Libertad de expresión e información. La jurisprudencia del TEDH y su recepción por el Tribunal Constitucional. Hacia un derecho europeo de los derechos humanos*, Guada Impresores S.L., Valencia, 2001;
- R. Ergec : *La liberté d'expression et l'autorité et l'impartialité du pouvoir judiciaire*, Revue Trimestrielle des Droits de l'Homme , 1993;
- J.Harris, M.O.'Boyle, E.P. Bates, C.M. Buckley & C. Warbrick : *Law of the European Convention on Human Rights*, ediția 2, Oxford University Press, New York, 2009;
- Alastair Mowbray : *Cases and materials on the ECHR*, Oxford University Press, 2007, New York;
- I. Muraru, E.S. Tănăsescu: *Drept constituțional și instituții politice*, vol. I, ed. a XI-a, Ed. All Beck, București, 2003;
- Freedom of expression : Essays in honour of Nicholas Bratza*, Wolf Legal Publishers, Oisterwijk, 2012;
- Decizia Curții Constituționale nr. 62 din 18 ianuarie 2007 ;
- Alfantakis c. Greciei, nr. 49333/07, 11 februarie 2010;
- Arbeiter c. Austriei, nr. 3138/04, nepublicată;
- Barfod c. Danemarcei, nr. 11508/85, ECHR A 149;
- Casado Coca c. Spaniei, nr. 15450/89, ECHR A 285-A;
- Coutant c. Franței (dec.), n. 17155/03, 24 ianuarie 2008;
- Cumpănă și Mazăre c. României [GC], Reports of Judgments and Decisions 2004-XI;
- De Haes and Gijssels c. Belgiei, nr. 19983/92, ECHR 1997-I;
- Foglia c. Elveției, nr. 35865/04, nepublicată;
- Gouveia Gomes Fernandes and Freitas e Costa c. Portugaliei , nr. 11868/07, 1 martie 2011;
- Hrico c. Slovaciei, nr. 49418/99, nepublicată;
- Karako c. Ungariei, nr. 39311/05, 28 aprilie 2009;
- Kyprianou c. Cipru [GC], nr. 73797/01, Reports of Judgments and Decisions 2005-XIII;
- Kobenter și Standard Verlagsgesellschaft G.m.b.H. c. Austriei, n. 60899/00, nepublicată;

Lesnik c. Slovaciei, nr. 35640/97, Reports of Judgments and Decisions 2003-IV;
Mahler c. Germaniei (dec.), nr. 29045/95, nepublicată;
Meister c. Germaniei (dec.), nr. 25157/94, 30549/96, nepublicate;
Mor c. Franței, n. 28198/09, 15 decembrie 2011;
Morice c. Franței [GC], nr. 29369/10, 23 aprilie 2015;
N.F. c. Italiei, nr. 37119/97, Reports of Judgments and Decisions 2001-IX;
Nikula c. Finlandei, nr. 31611/96, Reports of Judgments and Decisions 2002-II;
Othman (Abu Qatada) c. UK, nr. 8139/09, 17 ianuarie 2012;
Perna c. Italiei, nr. 48898/99, Reports of Judgments and Decisions 2003-V;
Petrina c. României, nr. 78060/01, 14 octombrie 2008
Prager and Oberschlick c. Austriei, nr. 15974/90, ECHR A 313;
Schmidt c. Austriei, nr. 513/05, 17 iulie 2008;
Schöpfer c. Elveției, nr. 25405/94, ECHR 1998-III;
Skalka c. Poloniei, nr. 43425/98, nepublicată;
Roland Dumas c. Franței, nr. 34805/07, § 48, 15 iulie 2010;
Wingerter c. Germaniei (dec.), nr. 43718/98, nepublicată;
W.R. c. Austriei (dec.), nr. 26602/95, nepublicată;